

A kórbonctani leírás általános szabályai

A vizsgált jelenséget magyar szavakkal írjuk le, diagnózis említése nélkül.

A szervkomplexumok leírásában az egyes szervek sorrendje a következő:

1. *keringés*
2. *légzés*
3. *emésztés*
4. *kiválasztás*
5. *egyéb*

Az egyes szervek leírásánál pedig a következő sorrend a követendő:

1. *terime*
2. *felszín*
3. *állomány*
4. *szín*
5. *bennék*
6. *különleges szerkezet*

ad 1. A *méret*ek megadása: *mm*-ben vagy *cm*-ben, folyadék: *ml*-ben.

A terime meghatározásához használt hasonlatok: gombostűfejnyi, színesgombostűfejnyi, lencsényi, borsónyi, babnyi, cseresznyéyi, zölddiónyi, kisalmányi, almányi, csecsemőfejnyi, emberfej nagyságú. **KERÜLENDŐ!!**

Ad2. A felszín minősége (*sim*a, *apró göbös*, *fénylő*, stb.), nagysága *mm*, *cm*.

(Területek leírásához használt hasonlatok - gombostűfejnyi, színesgombostűfejnyi, lencsényi, tízfilléresnyi, forintosnyi, tízforintosnyi, csecsemőtenyényi, tenyényi.) **KERÜLENDŐ!!**

Ad3. Állomány vizsgálata alapján a konzisztencia vizsgálatát értjük. Általában a metszéslapot kell vizsgálni, úgy, hogy a szervet a kezünkbe fogjuk, és hüvelykujjunktal nyomjuk a többi ellenében.

Ad4. A színek leírásakor a „lila” és a „rózsaszín” megjelölést ne használjuk. Előző helyett *szederjes*, utóbbi helyett a *halványvörös* használatos a kórbonctanban.

Hullai véralvadék

Nedves, lucskos, sima felszínű, nem tapad az ér falához, abból könnyen kihúzható. Színe: a mélyen fekvő területen (a vörösvértestek lesüllyedése miatt) sötétvörös, a magasabban fekvő területeken borostyánkő színű.

Élőben keletkezett alvadék / thrombus

Száraz, tömött, érdes, törékeny. Erősen tapad az ér falához, abból nehezen vonható ki. Réteges szerkezetű, szürkés színű illetve csíkozott felszínű.

Egy „sine morbo” eset kórbonctani leírása

I. ÁLTALÁNOS LEÍRÁS

1. KÜLLEÍRÁS

Közepesen fejlett és táplált, középkorú férfi / nő holtteste.

Bőre és a látható nyálkahártyák halványak / vérteltek / szederjesek.

A nyakon, a háton, a végtagok alsó részein, a nyomásnak ki nem tett, mélyen fekvő területeken X nagyságú, nyomásra elhalványodó / el nem halványodó / szederjes foltok láthatóak. A hullafoltok a elülső/középső/hátsó hónaljvonalig érnek.

Hullamerevség testszerte fennáll / X területen megtartott, Y területen oldódott.

Szükség esetén az egyes testnyílások és környékük is leírandók.

A mellkas szabályos / hordó / tölcsér alakú.

A has a mellkas szintjében / elődomborodó / a mellkas szintje alatt.

Műtéti seb (helye, a metszés iránya, hossz, varratok száma, reactio)

(A has bőrén X cm hosszú, Y irányú, reakciómentes műtéti seb.)

Műtéti heg: (helye, a metszés iránya, hossz, per primam / per secundam gyógyult)

A has bőrén X cm hosszú, Y irányú, régebbi sebészi metszés per primam /per secundam gyógyult műtéti hege.

A has bőrén X nagyságú piszkosszürke színű foltok. (postmortalis elváltozás!)

A végtagok részarányosak, egyformák, alakilag épek. Az alszáron a bőr az ujjbenyomatot megtartja, tézta tapintatú (= anasarca).

(Amputatio után: Status post amputationem (dig. Ped./No./II-II/lateris s/d ante dies No./VII/factam/longum factam))

2. A TESTÜREGEK LEÍRÁSA

Mellüreg

A mellkasban a szervek elhelyezkedése szabályos.

A mellhártya lemezei simák, fénylők, tükrözők.

A szívburok ép, lemeze sima, fénylő, tükröző; üregében néhány csepp savós folyadék.

Hasüreg

A hasüregben a szervek elhelyezkedése szabályos.

A hashártya lemezei simák, fénylők, tükrözők.

A lép, az epehólyag és a feregnyúlvány környéke szabad. A hasüregben folyadék nincs.

(A savós hárták pathológiás reakciói egymáshoz hasonlóak, az itt leírtak a pleurára, a pericardiumra és a peritoneumra egyaránt érvényesek.)

II. SZERVEK, SZERVKOMPLEXUMOK LEÍRÁSA

1. Szív

tömeg: **300-350 g** (csecsemőben: **20 g**)

falvastagság: **BK – 10-12 mm, JK – 3-5 mm**

kerület: **AORTA – 6,5-7,5 cm, BICUSPIDALIS SZÁJADÉK 10,5 – 11,0 cm**

TRUNCUS PULMONALIS – 6-7 cm, TRICUSPIDALIS SZÁJADÉK - 12,5-13 cm

A szív normális nagyságú. Felszíne sima, fénylő, tükröző. A subepicardialis zsírszövet szabályos mennyiségű. A koszorúerek lefutása egyenes.

Állománya tömött / szívós, vörösesbarna színű, nem törékeny, metszlapon az izomszerkezet jól felismerhető.

A jobb pitvar kp. tág, lumene szabad, a fülcsé szabad, a foramen ovale zárt. A háromhegyű vitorlás billentyűk hártásak, épek, elemelhetők.

Az ínhúrok cérna vastagságúak. A szemölcs- és trabecularis izomzat hengeres.

A jobb kamra fala (3-5) mm, ürege kp. tág, szabad. A félhold alakú billentyűk hártásak, épek, elemelhetőek. A truncus pulmonalis eredésénél (6-7 cm) kerületű, lumene szabad, belfelszíne elefántcsont-színű.

A bal pitvar.....(a leírás a jobb oldal alapján értelemszerűen. A kamrafal itt 10-12 mm között, az aorta kerülete 6,5-7,5 cm (az életkor előrehaladtával növekszik)).

A koszorúerek kp. tágak, üresek, behártójuk sima, elefántcsont színű, hártás falúak.

(Ha a jobb és a bal szívfél elváltozásai hasonlóak, közösen is leírhatók: mindkét pitvar kp. tág, lumenük és a fülcsék szabadok, behártójuk sima. Metszlapon a bal kamra fala (10-12 mm), a jobb kamráé (3-5 mm). Üregük kp. tág, szabad. A trabecularis és papillaris izomzat hengeres. A vitorlás és félhold alakú billentyűk hártásak, épek, elemelhetőek. Az ínhúrok cénavastagságúak. A truncus pulmonalis eredésénél (6-7 cm), az aorta (6,5-7,5 cm) kerületű, lumenük szabad, belfelszínük elefántcsont színű.)

Kóros elváltozások:

A subepicardialis zsírszövet felszaporodott, metszlapon az izomrostok közé terjed, különösen a jobb kamrának megfelelően.

Dg: Adipositas cordis v. infiltratio adiposa myocardii

A myocardium állománya petyhüdt, törékeny, sárgásbarna színű, metszlapon az izomszerkezet elmosódott. Ezzel általában együtt jár a kamrák kisfokú dilatációja, a papillaris és trabecularis izomzat ellapultsága.

Dg: Degeneratio adiposa diffusa myocardii – dilatatio ventriculorum cordis

Az endocardium alatt, különösen a jobb kamrában és a papillaris izmokon sárgás csíkolat látható. (=tigrisszív)

Dg: Degeneratio adiposa striata myocardii

Az állomány igen petyhüdt, törékeny, szürkésbarna színű, az izomszerkezet nem ismerhető fel, a kamrák tágak, a papillaris és a trabecularis izmok ellapultak.

Dg: Degeneratio parenchymatosa myocardii

A két betegség tünetei összefonódva jelennek meg.

Dg: Degeneratio adiposo-parenchymatosa

A szívizom metszlapján elszórtan X nagyságú, tömött tapintatú, szürkésfehér góccok láthatóak. Az izomszerkezet felismerhető.

Dg: Fibrosis diffusa myocardii

A szívizom metszéspapján (a bal kamra elülső-oldalsó részén), X nagyságú, térképszerű határral bíró, agyagszínű, törékeny terület látható, melyet vörös szegély övez. Gyakran az elváltozás felett az endocardiumon thrombus, a pericardiumon lokális pericarditis van.

Dg: Infarctus recens (parietis antero-lateralis) ventriculi sinistri cordis

(A leírt elváltozás kb. egy hetes. Néhány napos (2-3) infarctus esetén csak foltos vérbőség látható, agyagsárga elváltozás nincs.)

A bal kamra (hátsó) falának metszéspapján az izomállományban X területen szívós tapintatú, szürkésfehér hegszövet.

Dg: Infarctus obsoletus (parietis posteriores) ventriculi sinistri cordis

A (mitralis) billentyű vitorláinak szélein 2-3 mm-es, morzsalékos felrakódás, a billentyűk élénkvörösek. (Ma már ritka elváltozás.)

Dg: Endocarditis acuta (valvulae bicuspidalis)

A (mitralis) billentyű megvastagodott, zsugorodott, erezett, az ínhúrok megrövidültek, megvastagodottak.

Dg: Endocarditis chronica (valvulae bicuspidalis)

A szívizom metszéspapján szürkésvörös foltozottság látható.

Dg: Myocarditis

A szívizomban vörös udvarral körülvett sárgás, sűrűn folyó bennéket tartalmazó tályog látható.

Dg: Myocarditis purulenta

A szív megnagyobbodott, a kamrák fala megvastagodott, az üregük kitégult, a trabecularis és papillaris izomzat ellapult. (A pitvarok ürege is legtöbbször tágabb.)

Dg: Hypertrophia excentrica ventriculorum (et dilatatio atriorum)

Ritkább, hogy a hypertrophizált bal kamra nem tágabb. Ilyenkor:

Dg: Hypertrophia concentrica ventriculi sinistri cordis

A (bal) koszorúér (leszálló ágának) kezdeti szakaszán 1 cm hosszú, az ér lumenét teljesen elzáró, annak falához erősen tapadó vérrög látható.

Dg: Thrombosis (rami descendens anterioris) arteriae coronariae (sinistri) cordis

A (bal) fülcsében, annak lumenét teljesen kitöltő, a falhoz erősen tapadó, érdes, szerkezetes vérrög látható.

Dg: Thrombosis auriculae (sinistri) cordis

2. Tüdő

Normál tömeg: 350 g (a kettő együtt 700 g)

(Elhelyezés: mediastinalis felszínével az asztal lapjára helyezzük úgy, hogy a (kettévágott) tüdőcsúcs tőlünk távol kerüljön.)

A metszéspapokat egyesítjük, és a felénk eső szél felemelésével meggyőződünk arról, hogy itt valóban a rekeszi felszín látható.

Hogy melyik tüdőről van szó, azt a következőképpen állapítjuk meg: a szabályosan lehelyezett tüdő egyik oldalán éles, másik oldalán tompaszögben érintkezik az asztallal. A jobb kezünk felé eső éles szél esetén a jobb tüdő fekszik előttünk, és fordítva.

A jobb / bal tüdő közepes belégzés állapotában van. A mellhártya zsigeri lemeze sima, fénylő, tükröző. Metszlapon állománya lószörpárna tapintatú. Elülső részei halvány szürkésvörös, hátsó részei sötétebb szederjesvörös színűek. Nyomásra a metszlapból folyadék nem ürül. Törékenység nem észlelhető.

A verőerek kp. tágak, lumenük szabad, belfelszínük sima, elefántcsont színű.

A hörgők kp. tágak, a hilus és a pleura közötti távolság 2/3-áig felvághatóak. Lumenük szabad, nyálkahártyájuk halvány. A tüdőkapuban 0.5-1 cm-es, sötétszürke nyirokcsomók.

Kóros elváltozások:

A tüdő felszínén enyhe besüppedés, a (jobb) tüdő (középső) lebenyének megfelelően. Metszlapon ez a terület ernyedt izom tapintatú, légtelen, sötétvörös. A kivágott darabok vízben elmerülnek. (Az úszópróbát merőkanálba tett vízben végezzük, a kivágott darabok ne haladják meg az 1 mm-es nagyságot.)

Dg: Atelectasia lobi (medii) pulmonis (dextri)

A tüdők állománya puha pihepárna tapintatú, halványvörös színű, különösen a széli részeken. A tüdők mély belégzés állapotában.

Dg: Emphysema pulmonum

A tüdők puffadtak, tézsza tapintatúak, a metszészlapról nyomásra bő, híg, véres, habos savó ürül.

Dg: Oedema pulmonum

A hörgők lumene tág, a pleura széléig felvághatóak minden lebenyben.

Dg: Bronchiectasia diffusa cylindriformis pulmonum

A hörgők kp. tágak, nyálkahártyájuk vérbő, lumenükben savós-nyákos váladék található.

Dg: Bronchitis catarrhalis acuta

A hörgők lumene kissé tágabb, nyálkahártyájuk megvastagodott, vérbő, bőséges nyálkával fedett.

Dg: Bronchitis catarrhalis chronica

(A chronicus bronchitis atrophias formájában a nyálkahártya vékony, feltűnően halvány, alatta hosszanti és harántcsíkolt látszik, az áttűnő simaizomnak és porcnek megfelelően.)

A (bal) tüdő (alsó) lebenyében az állomány törékeny, szederjes színű, tarka, a metszészlapból nyomásra apró gennycsapok ürülnek az átvágott bronchusokból / bronchiolusokból.

Dg: Bronchopneumonia lobi (inferioris) pulmonis (sinistri)

(Ha gennycsapok ürülnek, de nem törékeny az állomány: Bronchiolitis acuta purulenta)

Jellegzetesen mindkét tüdő alsó lebenye – azoknak is leginkább a hátsó része – kissé tömöttebb, szederjesvörös, törékeny, de nyomásra gennycsapok nem ürülnek.

Dg: Pneumonia hypostatica

A (bal) tüdő (felső) lebenye a többtől élesen elkülönülve, törékeny, májtapintatú, vörös, szürke, vagy sárga színű – ma már ritka.

Dg: Pneumonia lobaris / crouposa lobi (superioris) pulmonis (sinistri)

(Mindkét) tüdő csúcsi részén tömött tapintatú vagy elmeszesedő X nagyságú szürkésfehér terület, mely felett a pleurán megvastagodás látható. Metszslapon ezen területen kifejezett kötőszövet-szaporulat.

Dg: Tuberculosis fibrosa sanata apicum pulmonis (lateris utriusque)

(Mindkét) tüdőverőér (fő) ágában a lument kitöltő, faágszerű rajzolatot mutató, érdes tapintatú, száraz, tömött, réteges szerkezetű vérrög látható.

Dg: Embolia rami (principalis) arteriae pulmonalis lateris (utriusque)

A (jobb) tüdő (felső) lebenyének metszslapján tömött tapintatú, szederjes színű, csúcsával a hilus felé mutató háromszög alakú terület.

Dg: Infarctus lobi (superioris) pulmonis (dextri)

A pleura elváltozásait lásd előbb, a savós hártáknál.

Tüdő tapintatok:

- lószőrpárna	normál
- puha pihepárna	emphysema
- (ernyed) izom	atelectasia
- (főtt) tészta	oedema
- törékeny	bronchopneumonia (gennyecsapok is!)
- máj	lobáris pneumonia
- hús (carnificatio)	szervült lobáris pneumonia
- lép (splenisatio)	hypostasis
- kutyaful	shock/ARDS
- gumi	uraemia (vizelet szagú is!)

3. Nyaki komplexum

(Elhelyezés: a nyelv tőlem távol „nyalja” az asztalt, a nagyerek szétnyitva előttem fekszenek.)

Az **aorta** mellkasi szakasza közepesen tág, lumene szabad, belfelszíne sima, elefántcsont

színű. A **nyaki nagyerek** lumene szabad, belfelszínük az aortáéhoz hasonló. Lefutási vagy oszlási rendellenesség nem észlelhető.

A **légső** kp. tág, lumene szabad, nyálkahártyája halvány. A **gége** nyálkahártyája halvány, nem ráncos.

A **nyelv** szerkezete felismerhető. A **mandulák** X cm nagyságúak, szerkezetük felismerhető. A **nyelőcső** kp. tág, nyálkahártyája halvány.

A **pajzsmirigy** normális nagyságú, mirigyos szerkezetű, metszslapon kolloid fényű.

(Csak egy pajzsmirigy van, de annak két lebenye és egy isthmusa.)

Kóros elváltozások:

Az érelváltozásokat lásd az ereknél.

A légső nyálkahártyája kifejezetten vérbő, nyákos váladékkal fedett.

Dg: Tracheitis catarrhalis acuta

A gégebemenet nyálkahártyája vizenyős, fellazult, ráncos.

Dg: Oedema aditus laryngis

A nyelőcső nyálkahártyája több helyen, X területen megvastagodott, tömött tapintatú, szürkésfehér színű.

Dg: Leukoplakia oesophagi

A nyálkahártyán körülírt területen szürkésfehér színű, ledörzsölhető felrakódás figyelhető meg, melyet hyperaemiás udvar övez.

Dg: Gombás fertőzés

A nyelőcső alsó harmadának nyálkahártyája alatt hosszanti lefutású kanyargós visszértágulatok láthatóak. (Az egyik véna felett X nagyságú nyálkahártyahiány, melyből nyomásra vér ürül.)

Dg: Varicositas oesophagi (cum ruptura)

A mandulák X nagyságúak, metszlapon állományuk szürkésfehér kötegekkel átjárt, nyomásra törmelékes, sárga gennycsapok ürülnek.

Dg: Tonsillitis follicularis acuta

A pajzsmirigy X nagyságú, metszlapon göbös szerkezetű, kolloid fényű. A göbökön belül Y nagyságú szürkésfehér, erősen tömött területek.

Dg: Struma nodosa colloides

A pajzsmirigy állományában körülírt, tokkal körülvevett, a mirigyállománynál halványabb göb, melyen belül folyadékkal telt üreg / vérzés / szövetelhalás látható.

Dg: Adenoma glandulae thyreoideae

A nyelv vérbő, a szemölcsök ellapultak, a nyálkahártya sorvadt.

Dg: Glossitis chronica atrophica

(A nyelvben ritkán látható kóros elváltozás (anaemia perniciosa, scarlatina, epilepsia). A nyelvgyökre rá kell vágni, mert itt tumor (pl. myoblast, myoma, amyloidosis, hegesedés, gumma) előfordulhat.)

4. Gyomor-máj komplexum

pancreas: **60-90 g**

máj: **1500 g**

(Elhelyezés: A máj elülső felszínét úgy helyezük az asztalra, hogy a rekeszi felszíne felénk, az alsó felszíne pedig felfelé tekintsen. Megkeressük az aortát, mely megfelelő elhelyezkedés esetén – tőlünk távol ágazik szét. Tőle balra látható a v. cava inferior, ettől ismét balra a jobb (!!!) mellékvese. A gyomor és a duodenum jobb oldalt, tőlünk távol található a rájuk boruló mesenterium maradványok alatt. Az epehólyag a duodenum mentén könnyen fellelhető, a pancreas megkeresését viszont sokat kell gyakorolnunk. Célszerű mindig azonos módszert alkalmazni: a Vater-papilla magasságában bal kezünk hüvelyk és középső ujjával átfogjuk a duodenum patkóját, ekkor könnyen megtaláljuk a pancreas fejét, mely környezeténél sokkal tömöttebb. Nagyon fontos, hogy most ne engedjük el a fejét, hanem jobb kezünkkel a mesenterium zsírszövetében „lapozva” keressük meg a pancreas farkát. A májat – mely mindeddig a kiinduló helyzetben volt – csak most fordítjuk meg demonstrálni.)

Az **aorta** hasi szakasza kp. tág, lumene szabad, belfelszíne sima, elefántcsont színű. A hasi ürös visszér szabad.

A **gyomor** kp. tág, üregében emésztetlen bennék. Fala kp. vastag. Nyálkahártyája halvány, redőzete megtartott / elsimult.

A **duodenum** kp. tág, üregében pépes bennék. A nyálkahártya redőzete megtartott, sárgászöldesen festenyzett. (A vékonybél további szakasza, valamint a vastagbél leírása ennek alapján értelemszerű.)

A **máj** normális nagyságú, tokja feszes, sima, fénylő, széle lekerekített. Metszlapon állománya kp. tömött, vénái kp. tágak, barna színű, lebenykes szerkezete felismerhető.

Az **epehólyag** X cm-es, sötétzöld epével kitöltött, nyálkahártyája bársonyos tapintatú, epésen festenyzett. Az epeutak epével szondázhatóak, kp. tágak, lumenük szabad.

A **hasnyálmirigy** normális nagyságú, tömött, mirigyos tapintatú, szürkésvörhenyes színű. Metszlapon szerkezete felismerhető.

A jobb **mellékvese** (és legtöbbször a bal is a májkomplexumon van) normális nagyságú (= kéregállománya 1-2 mm), a kéregállomány kénsárga, a velőállomány barnássárga (de legtöbbször elfolyósodott).

Kóros elváltozások:

Az érelváltozásokat lásd az ereknél.

a) Gyomor

A nyálkahártyán számos, X nagyságú, felületes hámhiány, melyet kávéaljszerű, fekete lepedék fed.

Dg: Erosiones ventriculi

A gyomor nyálkahártyaredőzete elsimult, feltűnően halvány.

Dg: Gastritis chronica atrophica

A gyomor nyálkahártyaredőzete igen kifejezett, durva széthúzás után sem simul el, hyperaemiás.

Dg: Gastritis chronica hypertrophica

A pylorus közelében a nyálkahártyán X nagyságú, szivacsos tapintatú képlet, mely a nyálkahártyához keskeny nyéllal kapcsolódik.

Dg: Polypus adenomatosus ventriculi

A gyomor kispöbületén / a duodenum bulbusában X nagyságú, élesen körülírt területen a gyomorfal vizenyős, tömött, széli részein megvastagodott, centrális része besüppedt, környezetében vérbőség.

Dg: Ulcus pepticum ventriculi / duodeni AKTÍV

A gyomor kispöbületének nyálkahártyáján X nagyságú folytonossági hiány. A fekély alapja pancreaszövetnek bizonyul. A fekély széli részeinek megfelelően a serosai felszín a pancreashoz tapadt.

Dg: Ulcus penetrans ventriculi

A duodenum bulbusában X nagyságú területen a bélfal tömött, megvastagodott, körülötte a nyálkahártyaredők csillag alakban összefutnak.

Dg: Ulcus pepticum duodeni / Ulcus chronicum duodeni INAKTÍV

A gyomor elülső falának nyálkahártyáján X nagyságú nyálkahártyahiány. A gyomorfal nem vastagabb, a fekély széle enyhén vizenyős, alapja vérbő.

Dg: Ulcus acutum ventriculi

b) Duodenum

Lásd előbb + a beleknél.

c) Máj

A máj igen tömött, szívós tapintatú, megkisebbedett, éles szélű. Felszíne és metszlapja sárgászörös, X nagyságú göbök láthatóak, melyek között szürkésvörhenyes köteges rajzolat. Az egész máj krupliszsákra hasonlít.

Dg: Cirrhosis macronodularis hepatis

A máj puha, törékeny, kissé nagyobb. Metszslapja zsírfényű, sárgásbarna színű.

Dg: Degeneratio adiposa hepatis

A máj állománya törékeny, szürkésbarna színű. (ritka)

Dg: Degeneratio parenchymatosa hepatis

A máj nagyobb, tömöttebb, szélei lekerekítettek, metszslapja vérbő, szerkezete szerencsندیó keresztmetszetére emlékeztet (azaz a lebenykék centrumának megfelelően sötétvörös foltozottság).

Dg: Hepar moschatum

Ha sárgás színű, zsírfényű is emellett: Hepar adiposomoschatum

Az állományban egy körülírt területen X cm-es, szivacsos tapintatú, szederjesvörös színű idegenszövet figyelhető meg.

Dg: Haemangioma

A máj cukormázszerűen bevont (mézeskalács).

Dg: Perihepatitis chronica

d) Epehólyag

Az epehólyag X nagyságú, fala megvastagodott, környezetével összenőtt. (Az epehólyagban Y db Z nagyságú és számtalan T nagyságú, facettált zöldes-fekete kő, mely a lument kitölti.)

Dg: Cholecystitis chronica (calculosa)

Az epehólyag nyálkahártyájának alapszíne barnászöld, melyen aranysárga hálózatszerű rajzolat. A fal nem vastagodott meg.

Dg: Cholesterolosis vesicae felleae

Az epehólyag megnagyobbodott, lumenében híg, nyákos folyadék.

Dg: Hydrops vesicae felleae

Az epehólyag lumenét sárgászöld folyadék tölti ki.

Dg: Empyema vesicae felleae

e) Hasnyálmirigy

A pancreas mirigyállománya sorvadt, mirigyes szerkezete elmosódott, az állomány helyét zsírszövet tölti ki.

Dg: Adipositas pancreatis

A mirigyállomány megkevesbedett, tömött tapintatú, mirigyes szerkezetű.

Dg: Atrophia pancreatis

A mirigyállomány feltűnően tömött tapintatú...

Dg: Fibrosis pancreatis

A pancreas fejében X nagyságú, hártyás falú, Y bennéket tartalmazó cysta.

Dg: Cysta pancreatis

Az egész pancreas helyén (v. kisebb részének megfelelően) sárgás-zöldes necroticus massa található. A hasnyálmirigy körüli zsírszövetbe, valamint subperitonealisan X nagyságú sárgásfehér krétaszerű anyag.

Dg: Pancreatitis acuta necrotisans

f) Mellékvese

A (bal) mellékvese kéregállománya egy területen kiszélesedik, benne X nagyságú göb látható.

Dg: Adenoma corticis glandulae suprarenalis (sinistri)

A mellékvese kéregállománya a normálnál egyenletesen vastagabb (2-3 mm).

Dg: Hyperplasia corticis glandularum suprarenalium

5. Belek

Lásd a duodenum leírásánál

Kóros elváltozások:

Az ileum és a jejunum X cm-es szakaszán a bélfal megvastagodott, sötétvörös, serosai felszínén csipesszel levonható szürkés-fehér lepedék, nyálkahártyája sötét feketésvörös. Az elváltozás éles határral különül el az ép oralis és aboralis bélszakaszoktól. (Az a. mesenterica superior lumenét az eredéstől X cm-re vérrög zárja el.)

Dg: Infarctus haemorrhagicus intestini tenui (propter emboliam arteriae mesentericae superioris)

Ha az előbb leírt elváltozások mellett a hasüregben szennyes, sangunolens folyadékot is találunk, diffúz peritonitis is kialakult.

Az ileocecalis határtól oralis irányban 150 cm-re a vékonybélből 5-10 cm hosszú, kesztyűujjszerű, vak tasak nyílik.

Dg: Diverticulum Meckeli

A bél nyálkahártyája duzzadt, foltosan vérbő.

Dg: Enterocolitis catarrhalis acuta

A vastagbél (elsősorban a sigma) lumenéből 0,5-1 cm-es tasakok boltosulnak ki, melyeknek végében besűrűsödött bélsár pang.

Dg: Diverticulosis sigmae

Az appendix lumenét gennyes izzadmány tölti ki, nyálkahártyája kifekélyesedett. Környezetében a cseplész összetapadt. Ezen a területen a serosai felszín fényesített, vérbő, pókhálószerű lepedékkel fedett.

Dg: Appendicitis acuta phlegmonosa inde peritonitis circumscripta regionis periappendicularis

6. Lép

A lép (**150 g**) tömegű, felszíne sima, tokja normális vastagságú, ráncolható. Metszlapon állománya kp. tömött, szerkezete megtartott, kaparék nem nyerhető.

(Kaparékot csak friss metszéslapról szerzünk a kés fokával.)

Kóros elváltozások:

A lép tokja helyenként / a teljes felszínén megvastagodott, szürkésfehér.

Dg: Perisplenitis hyalina – cukormáz lép

A lép kissé megkisebbedett, igen tömött, szederjes színű. Metszlapon a kötőszövetes trabeculák kifejezettek, kaparék nem nyerhető.

Dg: Induratio cyanotica lienis

A lép nagyobb, puha, málékony, sötétszederjes színű. Metszlapon szerkezete elmosódott, a pulpa előbuggyan, bőséges kaparék nyerhető.

Dg: Splenitis acuta septica hyperplastica (Diff. dg: autolysis!)

Az előzőhöz hasonló képet látunk egyes agyvérzések esetén.

Dg: Lien apoplecticus

A lép kisebb / nagyobb mértékben megnagyobbodott. (A máj cirrhoticus)

Dg: Splenomegalia (cirrhotica)

A lép metszlapján X nagyságú sárgásfehér massa található a környezettől elhatárolva, mely a felszínen enyhe bemélyedést képez.

Dg: Infarctus anaemicus lienis

7. Vese

(Mérete: a két vese együttes tömege **300 g**, ha a kettő között lényeges különbség van, ezt külön jelezzük.)

A vesék együttes tömege **300 g**, egyenlő nagyságúak. A vese rostos tokja normális vastagságú, állományvesztés nélkül levonható. A felszíne sima (az ébrényi lebenyezettség maradványaitól eltekintve), rajta elszórtan tág csillagos vénák, melyek a vese egyik felszínén kifejezettebbek, mint a másikon. Metszéslapon állománya közepesen tömött, a kéregállomány normális szélességű, barnásvörös, a velőállománytól élesen elkülönül.

A vesemedencét körülvevő zsírszövet szabályos mennyiségű, a vesemedence, a vesekelyhek és a húgyvezeték szabályos tágasságú, lumenük szabad, nyálkahártyájuk halvány.

Kóros elváltozások:

A vesék tömöttek, felszínükön a csillagos vénák mindkét felszínen kifejezettek. Metszlapon a kéreg és velőállomány elkülönül, a pyramisok metszlapján szederjes színű, legyezőszerű csíkoltság.

Dg: Induratio cyanotica renum

A vesék felszínén a csillagos vénák rajzolata jól látható. A metszéslapon a kéreg és a velőállomány jól elhatárolható, a velőállomány (vagy mindkettő) szederjes színű.

Dg: Hyperaemia passiva renum

A (jobb) vese metszéslapján csúcsával a vesemedence felé néző, háromszög alakú, agyagsárga színű, a környezetétől elhatárolódó terület van.

Dg: Infarctus anaemicus renis (dextri)

(Az elhalt rész a későbbiekben kötőszövetesen gyógyul, zsugorodik. Emiatt a felszínen árokszerű behúzódás alakul ki, és az elhalt rész eredeti nagyságánál kisebb kötőszövetes terület képződik. Ez a régi infarctus képe.)

A vese felszínén szabálytalan árokszerű behúzódások láthatók, melynek megfelelően a kéregállomány elvékonyodott. A vese tömött tapintatú, felszínén, vagy ahhoz közel X nagyságú, víztiszta folyadékkal telt üregek. Az a. renalis fala meszes.

Dg: Nephrosclerosis arteriosclerotica

A vese megkisebbedett, szívós tapintatú, tokja nehezen vonható le. Felszíne egyenletesen apró szemcsés. Metszlapon a kéregállomány kissé elvékonyodott, a kéreg- és velőállomány nehezen különíthető el.

Dg: Nephrosclerosis arteriolosclerotica

Az előző két elváltozás gyakran együtt fordul elő.

Dg: Nephrosclerosis arterio- et arteriolosclerotica

A vese felszínén / állományában X nagyságú, víztiszta folyadékkal kitöltött hártás falú üregek.

Dg: Cystae retentionis renum

A vese felszínén kisebb-nagyobb mértékben kiemelkedő X nagyságú gennyes üregek. A velőállományban a vesepiramis csúcsa felé összetérő szürkésárga csíkok láthatóak. A vesemedence tág, nyálkahártyája bővérű, vizenyős, rajta apró vérzések.

Dg: Pyelonephritis acuta

A vese tokja csak nehezen, állományvesztéssel vonható le. A felszínen X nagyságú, lapszerű behúzódások láthatók. A vesemedence nyálkahártyája megvastagodott.

Dg: Pyelonephritis chronica

A vese felszínén a csillagos vénák rajzolata szembetűnik, az állomány petyhüdt, halványszürke színű, a kéregállomány kiszélesedett.

Dg: Degeneratio parenchymatosa renis

A vese megnagyobbodott, duzzadt, feszes tokja van, vértelen kéreg, barnás pyramisok láthatók.

Dg: Shock-vese

A vese megnagyobbodott, sima felszínű, a kéreg kiszélesedett (szürkésbarna), a velőállomány vérbő.

Dg: Nephrosis sy

8. Kismedencei komplexum

A **végbél** kp. tág, nyálkahártyája halvány, redőzete megtartott. A **húgyhólyag** normális nagyságú, halványsárga vizelettel kitöltött, nyálkahártyája halvány, redőzete megtartott. A **húgyvezető** szájadékok szondázhatóak.

A **dülmirigy** X nagyságú (gesztenye), tömött tapintatú, szürkésfehér színű.

A **hüvely** nyálkahártyája halvány, redőzött. A **méh** a kornak megfelelő nagyságú, nyálkahártyája halvány, rajta kóros eltérés nem észlelhető, a metszéslap egyenmű. A **petevezetők** szondázhatóak. A **petefészkek** kornak megfelelő nagyságúak, felszínük dudoros, metszéslepon kóros eltérés nem látható.

Kóros elváltozások:

A végbél nyálkahártyája alatt, az anus közvetlen közelében ceruza vastagságú vénás tágulatok emelkednek ki.

Dg: Nodi haemorrhoidalis

A húgyhólyag nyálkahártyája szabályos vastagságú, a belfelszínen piszkos-vörös színű belövelltség látszik, a bennék zavaros (gennyes).

Dg: Urocystitis acuta

A húgyhólyag nyálkahártyája megvastagodott, a belfelszínen piszkos-vörös színű belövelltség látszik, a bennék zavaros.

Dg: Urocystitis chronica

Férfi kismedence

A dülmirigy X méretű, igen tömött tapintatú, metszlepon szürkésfehér, göbös szerkezetű. A húgycső lumenét résszerűen beszűkíti.

Dg: Hyperplasia nodosa prostatae (inde vesica urinaria trabeculata)

Női kismedence

A (bal) ovarium helyén X nagyságú, sima felszínű, vastag falú tömlő, melynek üregében szőröcsomókkal keveredett kenőcsős, faggyúszerű anyag.

Dg: Teratoma cysticum adultum = Cysta dermoides

Az ovariumtól és a tubától elkülönülten, a ligamentum latum lemezei között víztiszta bennékű, vékony falú, X nagyságú tömlő(k).

Dg: Cysta parovarialis

A portio felszínén, a méhszáj körül szürkésfehér színű, vastag folt.

Dg: Leukoplakia portionis uteri

A méh falában szívós tapintatú, tokba zárt, metszlepláján szürkésfehér színű, örvényes szerkezetet mutató göb, mely X nagyságú, intramuralis / submucosus / subserosus elhelyezkedésű. (El is meszesedhet.)

Dg: Myoma uteri

A méhnyak területén, az endometrium alatt X nagyságú, víztiszta folyadékkal telt üreg látható.

Dg: Ovula Nabothi

A méh ürege kitágult, sárgás-zöld folyadékkal telt. A nyakcsatorna zárt.

Dg: Pyometra

9. Agy

Az agy (**1200 g**) tömegű, az agyburkok szerkezete szabályos, a lágyagyhártya kp. vastag, erei kp. vérteltek. A tekervények hengeresek, a barázdák kp. mélyek.

Az agyalapi verőerek lumene szabad, faluk hártyás.

A kisagyi tonsillákon beékelődési barázda nincs.

A metszslapon a kéreg-, a velőállomány és a törzsdúcok egymástól jól elkülönülnek.

Az agykamrák kp. tágak, víztiszta folyadékkal kitöltöttek.

Kóros elváltozások:

A (jobb) haemispherium körülírt, X nagyságú területén a gyrusok ellapultak, az agyállomány fluctuáló tapintatú. E terület metszslapján, elsősorban a (capsula interna) területén az agy roncsolt, helyén részben alvadt, részben folyékony vér található (mely az agykamrákba tört).

Dg: Apoplexia cerebri (dextri) in regione capsulae internae (Haemocephalus)

A subarachnoidealis tér tágult, folyadékkal telt, a gyrusok keskenyek, a sulcusok tátongóak, a kamrák tágultak, víztiszta folyadékkal teltek.

Dg: Atrophia cerebri. Haemocephalus externus et internus ex vacuo

Az agy metszslapján (temporalisan) X nagyságú fehéres lágyulásos góc. (Az a. cerebri media fala megvastagodott, 1 cm-es részen elzáródott.)

Dg: Emollitio lobi temporoparietalis cerebri (sinistri) (propter thrombosim arteriae cerebri mediae)

Később a lágyulás helyén sárgás falú tömlő.

Dg: Cysta ex emollitione

A (jobb) (temporalis) területen a dura mater alatt X nagyságú alvadt vér, mely az agyat a hozzáfekvő területen komprimálja.

Dg: Haematoma subdurale regionis (temporalis) (dextri)

A lágy agyhártyák (parasagittalisan) mindkét oldalt megvastagodottak, zöldes-sárgák, a subarachnoidealis térben hasonló színű folyadékgyülem.

Dg: Leptomeningitis purulenta

Az agy nagyobb, súlyosabb, térszta tapintatú, a lágyburkok feszesek, a sulcusok sekélyek a gyrusok ellapultak, (esetleg) a kamrák kissé résszerűekké váltak. Metszslapon az átmetszett ereknek megfelelő apró vérfoltok alakulnak ki. (A kisagyi tonsillákon beékelődési barázda.)

Dg: Oedema cerebri (Impressio tonsillarum cerebelli)

Egyéb gyakoribb pathológiai elváltozások leírása

Savós hártyák

A (bal) pleuraürben X ml sárgás, átlátszó (*Rivalta-próbával* felhősödés nem észlelhető a sulphosalicyl-sav csepp körül – transsudatum) / zavaros (*Rivalta-próbával* - exsudatum) folyadék, a visceralis pleura fényesített.

Dg: Pleuritis acuta serosa (lateris sinistri)

A (jobb) mellüregben a mellhártya lemezei között X ml bűzös, sűrű, sárgás folyadék.

Dg: Empyema thoracis (lateris dextri)

A pericardium lemezein helyenként szürkésfehér, ledörzsölhető, csipesszel eltávolítható finom, fonalas /szálcás felrakódás.

Dg: Pericarditis acuta fibrinosa

A peritoneum lemezei között szálagos, illetve lap szerinti összenövések.

Dg: Peritonitis chronica fibrosa

(A különbség kiemelendő: acuta – fibrinosa, chronica – fibrosa!!!)

Összenövések a visceralis pleura és a mellkas belső felszíne, valamint a rekesz mellúri része között, mindkét oldalon.

Dg: Adhesiones pleurarum lateris utriusque

A hashártyán számtalan gombostűfejnyi, kemény tapintatú, metszlapon szürkésfehér színű idegenszövet.

Dg: Carcinosis peritonei

A visceralis pleurán a nyirokutaknak megfelelően, szürkésfehér, finom hálózat mindkét oldalon.

Dg: Lymphangiosis carcinomatosa pleurarum lateris utriusque

Erek

A (hasi aorta) belfelszínén helyenként X nagyságú porckemény tapintatú, a lumenbe kissé beemelkedő sárgás plaque.

Dg: Arteriosclerosis (aortae abdominalis) minoris gradus

Ha a felrakódások száma és nagysága nagyobb:

Dg: Art. scler. mediocris gradus

Ha a felrakódások felszínükön kifekélyesedtek:

Dg: Art. scler. maioris gradus

Thrombosis: lásd fent.

Rosszindulatú daganat

Primer

Nyálkahártyákon, bőrön: X nagyságú területen a (gyomor) fala megvastagodott, a hámborítás megszakadt. Virágágyszerűen elődomborodó, a falat teljes egészében infiltráló idegenszövet látható.

Dg: Carcinoma (ventriculi)

Egyéb szervekben: a (hasnyálmirigyben) X nagyságú, a környezeténél tömöttebb, szürkésfehér színű (környezetét infiltráló) idegenszövet látható, melynek közepén szövetelhalás, szétesés és bevérzés jelei is megfigyelhetők.

Dg: Carcinoma (pancreatis) (infiltratio carcinomatosa ad vicinitatem)

Secunder = metasztázisok

Tüdőben, májban: Sok körülírt tumoros szövetgóc, melynek szerkezete az előbb leírtakéval egyezik. Ha csak egy góc van, akkor metasztázisra utal az, hogy a metszslapon a tumor körvonala határozott – míg primer tumor esetén a környezet általában infiltrált.

Dg: Metastasis carcinomatosa (hepatis)

Nyirokcsomóban: A (hilusi) nyirokcsomók megnagyobbodtak, tömöttek, metszslapon szerkezetük szürkésfehér, egynemű.

Dg: Metastasis tumorosa lymphonodorum (hilorum pulmonum)

Újszülött érettségi jelei:

Körmök kiérnek az ujjbegyek végéig (éretlen: nem ér ki)

Köldök a szeméremcsont-szegycsont távolság alsó és középső harmada határán (éretlen: az alsó harmadban)

Fülcimpák eléri az orrszárnyak vonalát (éretlen: lejjebb)

Nemi szervek: lányoknál a nagyajkak fedik a kisajkakat (éretlen: nem fedik)

fiúknál a here a herezacskóban (éretlen: a herék nem szálltak le)

Éretlenségi jel a lanugo jelenléte

DIAGNOSIS

Alapbetegség (egy)

Alapbetegségek szövődményei (egy vagy több)

Kísérő betegségek (egy vagy több)

Melléklet (egy vagy több)

Halálok (egy)

EPICRISIS

Klinikai: A klinikusok által írt epicrisis / halotti zárójelentés összefoglalása.

Kórbonctani: A talált elváltozások, betegségek összefoglalása.